OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto **Lausunto**

Siviilioikeus

LsN Jussi Päivärinne 18.9.2023

Eduskunnan talousvaliokunnalle

U 37/2022 vp: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi (jatkokirjelmä)

Tausta ja johdanto

Komissio antoi maaliskuussa 2022 ehdotuksen vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi (COM(2022) 143 final; jäljempänä ehdotus tai direktiiviehdotus). Direktiiviehdotuksella muutettaisiin kahta olemassa olevaa kuluttajansuojadirektiiviä; sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä (2005/29/EY, UCP-direktiivi) sekä direktiiviä kuluttajien oikeuksista (2011/83/EU, kuluttajaoikeusdirektiivi). Ehdotus on yksi kuluttaja-asioiden toimintaohjelmassa sekä kiertotaloutta koskevassa toimintasuunnitelmassa esitetyistä aloitteista, ja se on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa.

Ehdotusta on käsitelty Ranskan, Tšekin, Ruotsin ja Espanjan puheenjohtajuuskausilla. Nykyisen pj-maan Espanjan tavoitteena on, että sen puheenjohtajakauden aikana direktiivistä saavutetaan yhteisymmärrys Euroopan parlamentin kanssa.

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö ja tavoitteet

Ehdotuksessa uutta olisi muun ohella se, että totuudenvastainen tai harhaanjohtava tieto voisi jatkossa koskea myös esimerkiksi tuotteen ympäristö- tai sosiaalisia vaikutuksia, kestävyyttä sekä korjattavuutta. Lisäksi harhaanjohtavia menettelyitä koskevaa sääntelyä täydennettäisiin siten, että harhaanjohtavuus voisi koskea myös tulevaa ympäristönsuojelullista tasoa koskevan ympäristöväitteen esittämistä tai sellaisten etujen mainostamista kuluttajille, joita pidetään yleisen käytännön mukaisina merkityksellisillä markkinoilla.

Lisäksi tietoja, jotka on annettava kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä koti- ja etämyynnissä tai muussa kuin koti- ja etämyynnissä, ehdotetaan täydennettäväksi. Uutta olisi esimerkiksi tietojen antaminen kaupallisesta kestävyystakuusta ja sen kestosta.

Tavoitteena on pyrkiä erityisesti edistämään kiertotaloutta sekä puhdasta ja vihreää taloutta EU:ssa antamalla kuluttajille mahdollisuus tehdä laajempaan tietoon perustuvia ostopäätöksiä ja siten edis-

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

tää kestävämpää kulutusta. Käytännössä elinkeinonharjoittajille ehdotetaan asetettavaksi uusia tiedonantovelvollisuuksia sekä ns. kivijalkakaupassa että koti- ja etämyynnissä. Ehdotuksella pyritään myös puuttumaan sellaisiin sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin, jotka johtavat kuluttajia harhaan ja estävät heitä tekemästä kestäviä kulutusvalintoja. Esimerkkinä voidaan tältä osin mainita pyrkimys puuttua harhaanjohtavien ympäristöväitteiden ja kestävyysmerkintöjen esittämiseen sekä tavaroiden ennenaikaiseen vanhentamiseen.

Suomen kanta ja sen päivitykset

U-kirjelmän 37/2022 vp mukaisesti Suomi pitää tärkeänä sitä, että kuluttajat saavat riittävästi luotettavaa tietoa tuotteiden kestävyydestä, ympäristöominaisuuksista, elinkaaresta ja korjattavuudesta. Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että ehdotuksessa on pyritty huomioimaan tavaroiden kestävyyttä rajoittaviin ominaisuuksiin liittyvät ongelmat, samoin kuin siihen, että ehdotuksella pyritään puuttumaan harhaanjohtavien ympäristöväitteiden ja kestävyysmerkintöjen esittämiseen. Perusmuistiossa kuvatulla tavalla neuvotteluiden aikana on pyritty huolehtimaan siitä, että UCP-direktiivin liitteeseen I sisältyvän ns. mustaan listaan lisättäväksi ehdotettavat kielletyt menettelytavat muotoillaan siten, että ne selkeyttävät oikeustilaa ja edistävät säännösten noudattamista ja että ne huomioivat myös sellaiset elinkeinonharjoittajat (jälleenmyyjät), jotka eivät itse toimi valmistajana ja joilla ei ole tietoa valmistajan menettelytavoista. Samoin on pyritty varmistamaan se, ettei mustaan listaan sisällytettäisi sääntelyä, joka ei joko lähtökohtaisesti sovellu UCP-direktiiviin tai jonka lisäämistä ei voida muuten pitää perusteltuna ottaen huomioon muun EU-sääntelyn lyhyt voimassaoloaika tai myöhemmin tehtävät EU-tason selvitykset (mm. ns. dark pattern ja dual quality -sääntely). Lisäksi, kuten perusmuistiossakin on tuotu esille, Suomi ei neuvotteluiden aikana ole myöskään kannattanut sitä, että direktiiviehdotuksessa jäsenvaltiolle tai sen osoittamalle kansalliselle viranomaiselle asetettaisiin velvollisuus todentaa kolmansien osapuolten pätevyys ja riippumattomuus sertifiointijärjestelmien yhteydessä, vaan tällainen sääntely tulee tarpeen vaatiessa sisällyttää sektorilainsäädäntöön.

U-kirjelmän mukaisesti Suomi on suhtautunut hyvin varauksellisesti useisiin kuluttajaoikeusdirektiivin muuttamista koskeviin ehdotuksiin. Perusmuistiossa todetuin tavoin Suomi on neuvotteluiden aikana korostanut uusien tiedonantovaatimusten osalta, että niiden on aidosti tuotava lisäarvoa kuluttajille ja etteivät ne saa aiheettomasti lisätä elinkeinonharjoittajien hallinnollista taakkaa. Suomi on suhtautunut lähtökohtaisesti kielteisesti siihen, että direktiiviehdotuksella lisätään lakisääteistä virhevastuuta koskevia tiedonantovelvoitteita elinkeinonharjoittajille, mutta on kompromissihengessä tukenut kaupallista kestävyystakuuta koskevan graafisen merkin luomista. Suomi on ehdottanut, että graafiseen merkkiin lisättäisiin maininta siitä, että ”Tämä (kaupallinen) takuu ei vaikuta lakisääteiseen virhevastuuseen”.

Perusmuistiossa kuvatulla tavalla neuvottelujen kuluessa on pyritty muun ohella myös varmistamaan, että ehdotus on yhteensopiva erityisesti vihreät väittämät -direktiiviehdotuksen (COM/2023/166 final) ja korjauttamisoikeutta koskevan direktiiviehdotuksen (COM/2023/155 final) kanssa ja ettei nyt puheena oleva ehdotus sisällä päällekkäistä sääntely mainittujen ehdotusten kanssa.